

Collector Schaffen fase 2- deel GOG

Diest, Vlaams-Brabant

2023J328

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC]

2440 GEEL

LIESDONK 5

AUTEUR:

Kim Aluwé

ERKEND ARCHEOLOOG:

K. Aluwé (OE/ERK/Archeoloog/2021/0029)

© Vlaams Erfgoed Centrum VEC, Geel, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum VEC. Vlaams Erfgoed Centrum VEC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	9
1.2.1 Landschappelijk kader	9
1.2.2 Historisch kader	15
1.2.3 Archeologisch kader	21
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	24
1.3.1 Interpretatie en datering	24
1.3.2 Verwachting en conclusies	25
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) op de Veldbeek ter hoogte van de Waterstraat en Berkstraat te Schaffen, Diest. De bestaande loop van de Veldbeek wordt deels verlegd om een meandering te creëren. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 46.917m².

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als agrarisch gebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

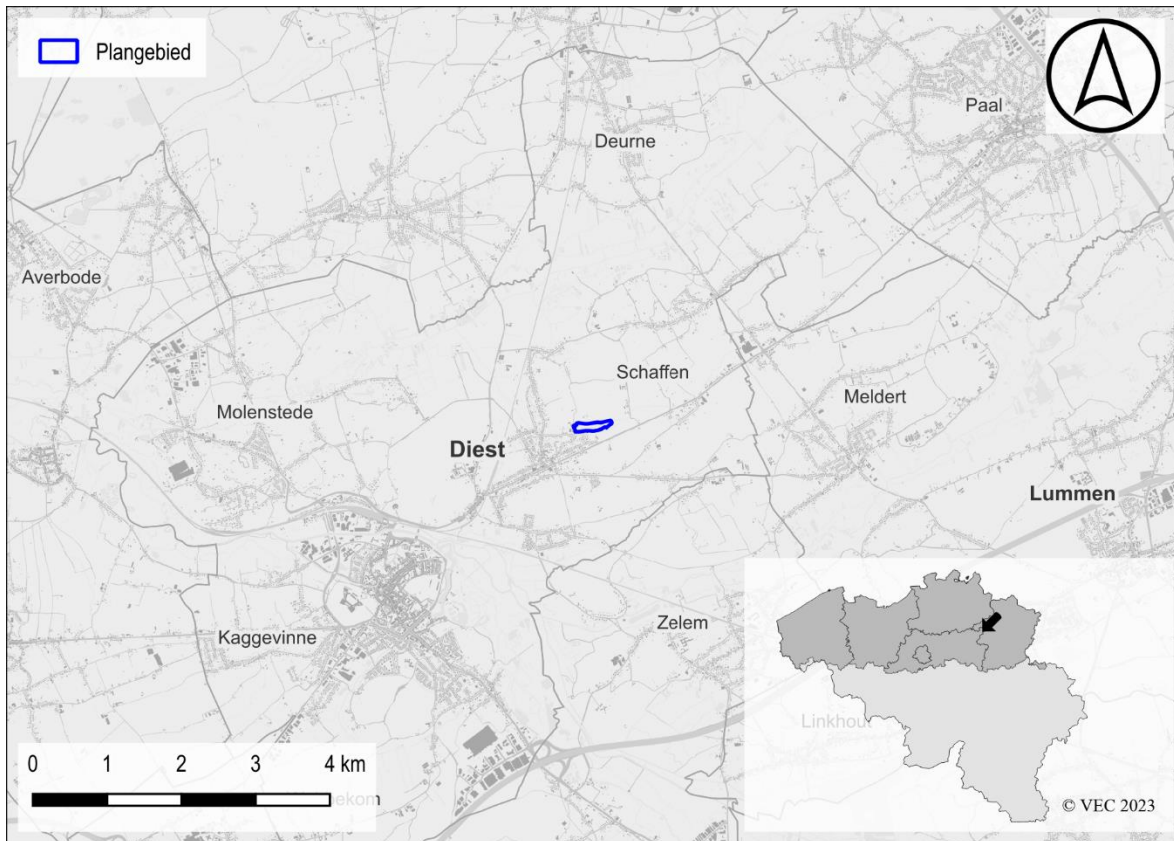
VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC] is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

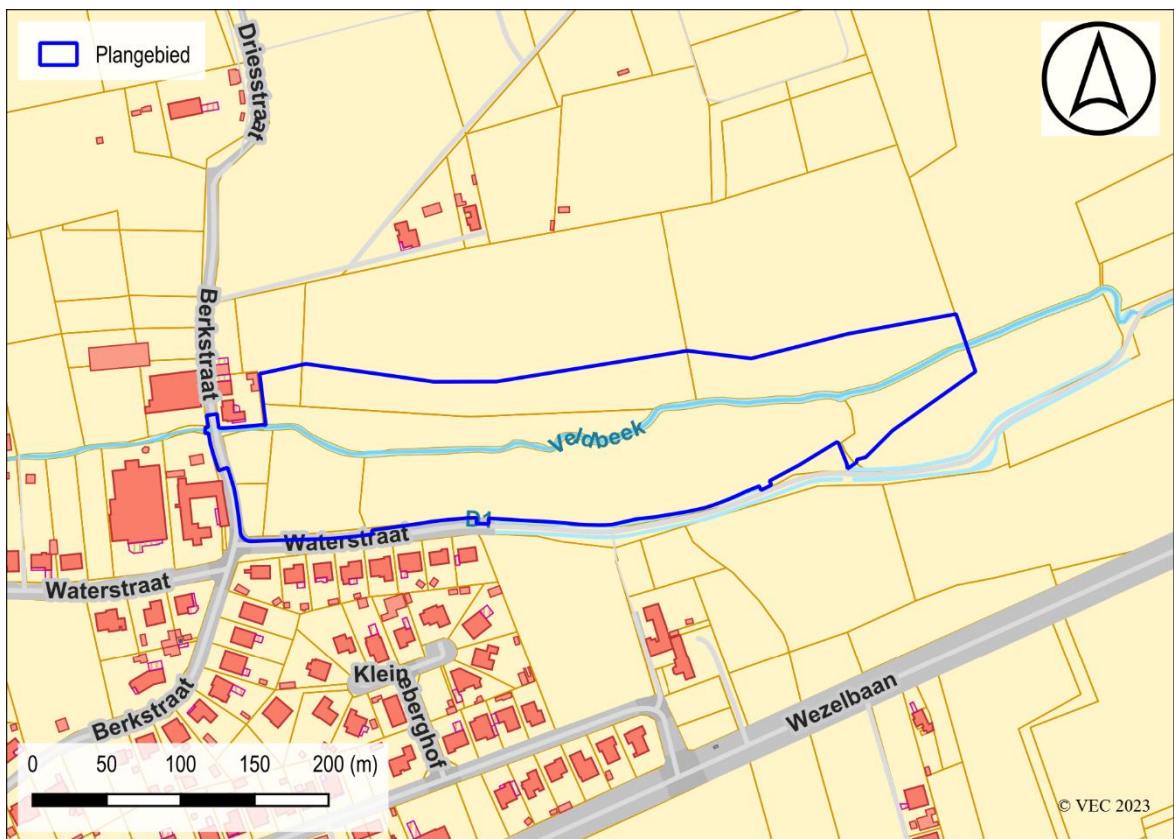
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2023J328	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0071	
BOUNDING GEOMETRY	X ₁ : 200456	Y ₁ : 188362
	X ₂ : 200977	Y ₂ : 188515
KADASTER	Diest, 5 AFD/ Schaffen, Sectie O, nrs. 24F, 26C, 28, 29, 30A, 31B, 31C, 31/2, 37, 38 + openbaar domein	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Waterstraat, Berkstraat Diest (Schaffen)	
OPZET INITIATIEFNEMER	aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) op de Veldbeek	

Figuur 1: Situering ruime omgeving projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 *Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO*

VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC] werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC]. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats. Wel werd binnen het plangebied via metaaldetectie in 2011 een 13de-eeuwse zilveren denier aangetroffen (CAI-ID 156816).

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het plangebied bevindt zich in Schaffen, een deelgemeente in het oosten van Diest in de provincie Vlaams-Brabant. Aan de zuidkant wordt het projectgebied begrenst door de Waterstraat, in het westen door de Berkstraat. Het gecontroleerd overstromingsgebied zal worden gerealiseerd op percelen die in huidige toestand zijn ingericht als agrarische percelen. De percelen worden vandaag de dag gebruikt voor voornamelijk begrazing en het verbouwen van maïs.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 *Geplande bodemingrepen*

De opdrachtgever plant de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Veldbeek stroomopwaarts van de Berkstraat. Hierbij worden onderstaande werken uitgevoerd.

Aanleg GOG

Tussen de rijweg en het weiland wordt een dijk aangelegd op een hoogte van 25.00mTAW om het water in deze zone te houden. Voor de aanleg van de dijk wordt voorafgaand aan de ophoging de teelaarde afgegraven. Het maaiveld wordt binnen het GOG niet gewijzigd. Binnen het GOG wordt een zone voorzien als erfdienstbaarheid en recht van doorgang voor onderhoud (rood gearceerd op Figuur 4). Ook hiervoor zullen geen afgravingen uitgevoerd worden.

Wijzigingen waterloop

De Veldbeek zal in de zone van het gecontroleerd overstromingsgebied deels heraangelegd worden om een hermeandering te bekomen. De geplande uitgravingen voor de hermeandering van de Veldbeek zijn 2,5m breed en max. 1m diep en worden op Figuur 4 aangeduid met een blauwe lijn. De lengte van de nieuwe meanders is variabel (15-40m).

Om het water op te houden in de weilanden waar de Veldbeek doorheen loopt, wordt een regelbare knijpconstructie voorzien met een overstortdrempel op een hoogte van ca. 24.70mTAW. Een uitstroomzone wordt voorzien na de knijpconstructie en overstortdrempel.

Daarnaast wordt aan de buitenzijde van de dijk een nieuwe gracht van max. 1m breed aangelegd tot 0,8m diep en dit ter hoogte van zowel de Waterstraat als de Berkstraat. Deze gracht eindigt in de uitstroomzone.

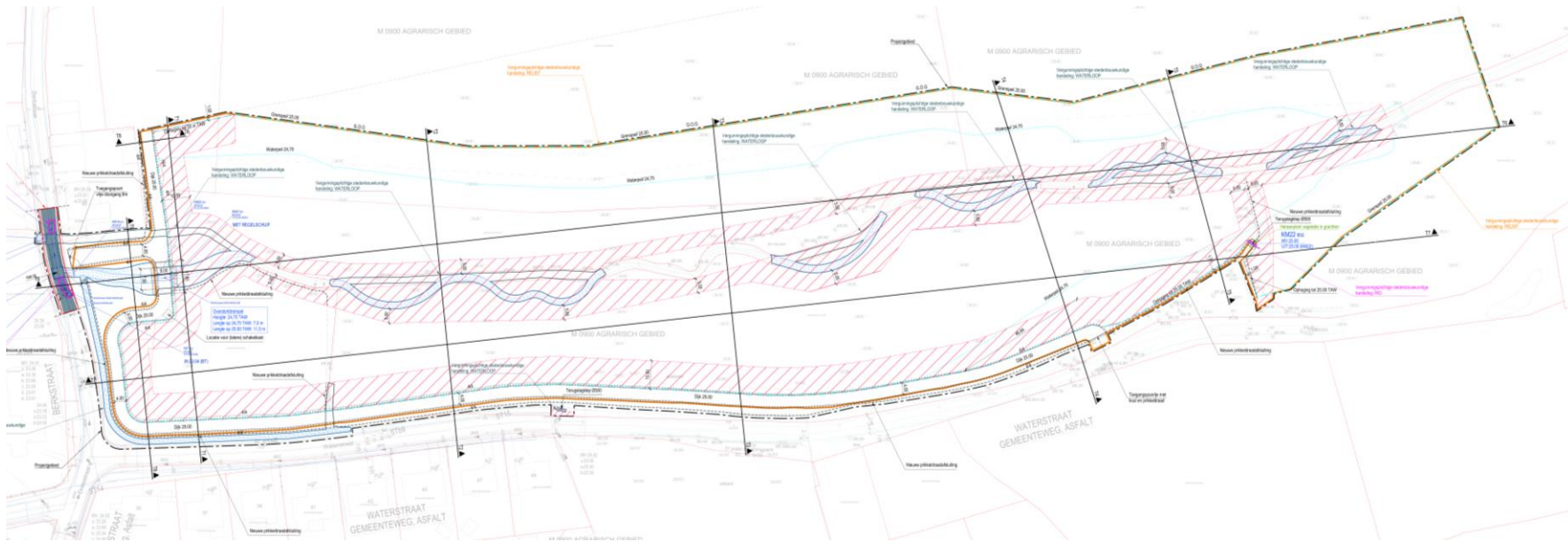
Een nieuwe inkokering (ca. 40m) van de waterloop onder de Berkstraat zal het debiet uit de uitstroomzone en de nieuwe gracht verwerken. De nieuwe inkokering ligt op ongeveer dezelfde locatie en diepte als de bestaande inkokering.

Riolering

Op de vernieuwde inkokering van de waterloop zal de bestaande afvoer afkomstig uit de noordelijke Berkstraat aangesloten worden. Ook de afvoer afkomstig uit het zuiden wordt aangesloten. De riolering wordt aangelegd op ca. dezelfde diepte en plaats als de bestaande riolering.

Verharding

Een deel van de Berkstraat zal over een lengte van 38m worden opgebroken en binnen het bestaande gabarit hersteld om de inkokering van de Veldbeek onder de weg te vernieuwen en de rioolaansluitingen daarop te realiseren.

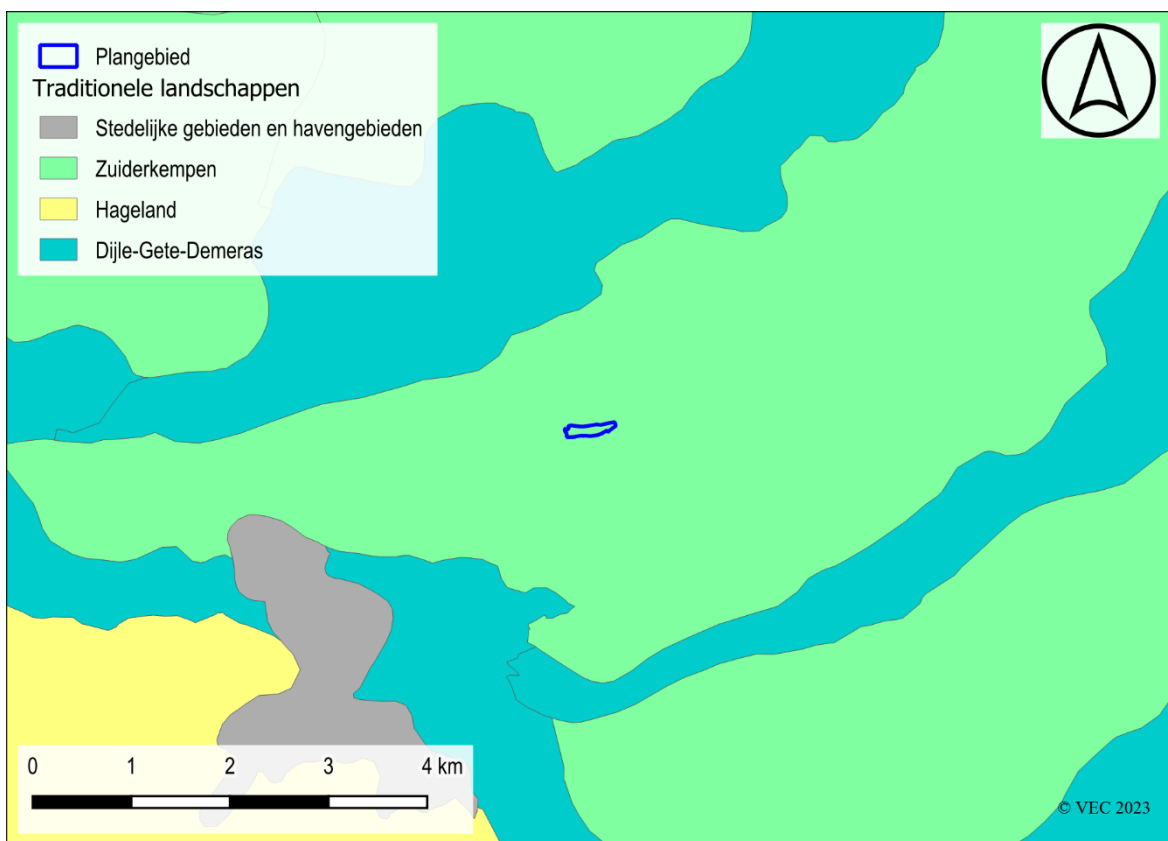
Figuur 4: inrichtingsplan GOG Schaffen met nieuwe meanders, uitloopzone en gracht in blauw, zones voor erfdienstbaarheid zonder bodemingreep in rood gearceerd (©Opdrachtgever)

1.2 ASSESSMENT

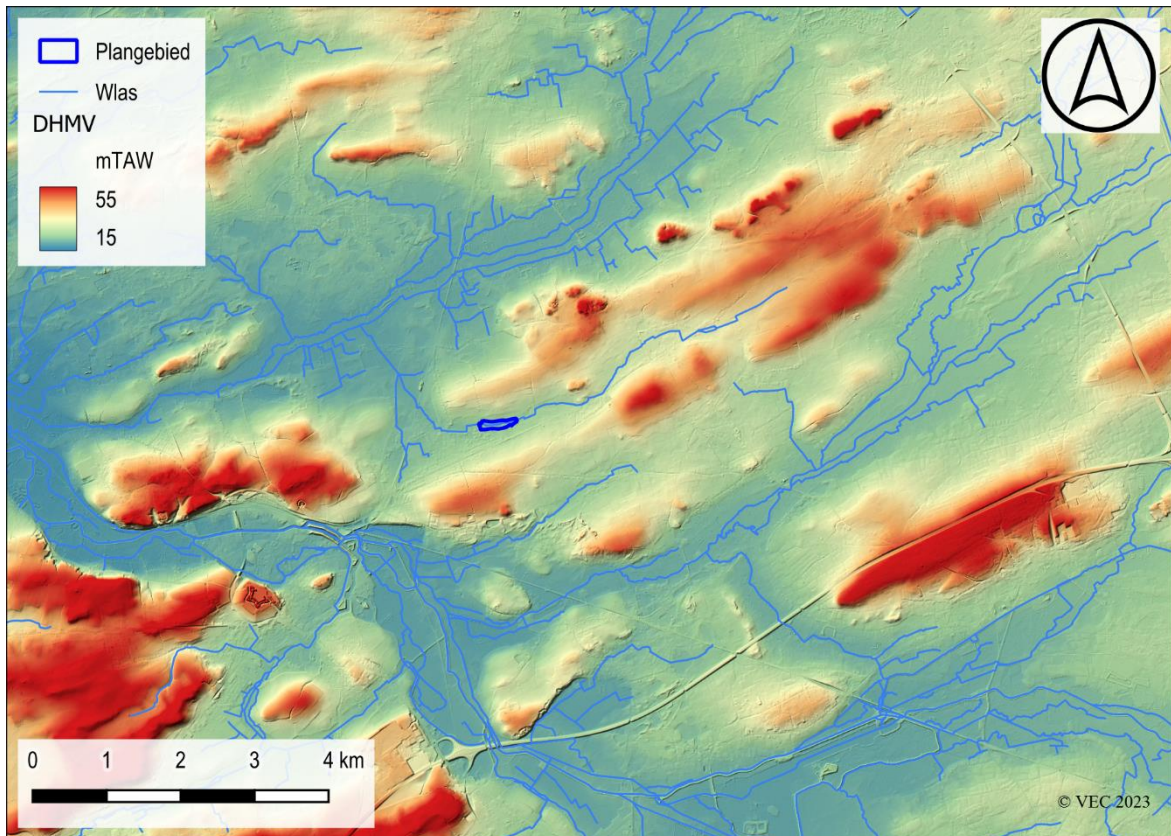
1.2.1 Landschappelijk kader

Aardkundige en hydrografische situering

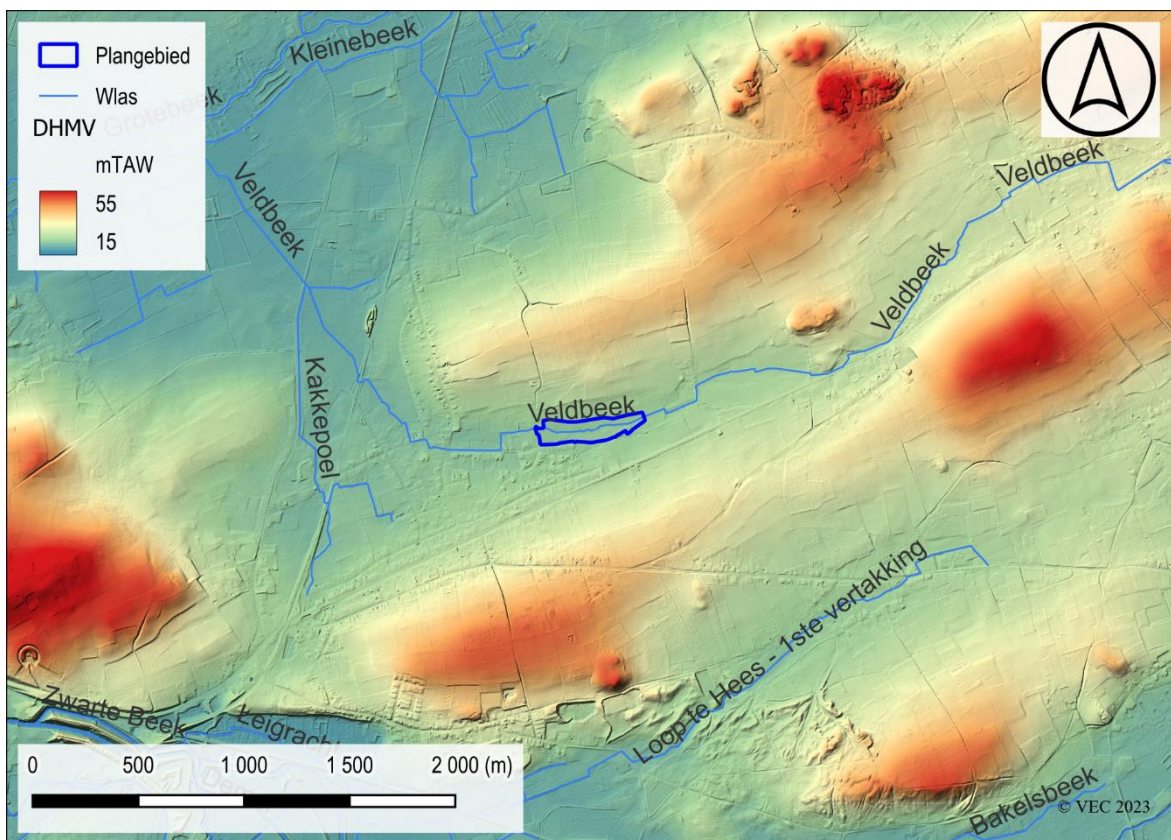
Het plangebied bevindt zich in de Zuiderkempen tussen de valleien van de Herk en Mombeek in het noorden, de vallei van de Zwartebeek in het zuiden en de Demervallei in het westen. Het landschap van de Zuiderkempen wordt gekenmerkt door langgerekte, zuidwest-noordoost gerichte heuvelruggen, de zogenaamde “Diestiaanheuvels”. Het plangebied zelf ligt in een laaggelegen zone tussen twee van deze heuvelruggen in. Het plangebied kan meer specifiek in de nog lager gelegen vallei van de Veldbeek gesitueerd worden. De hoogte op het plangebied varieert tussen 24 en 25,5mTAW.

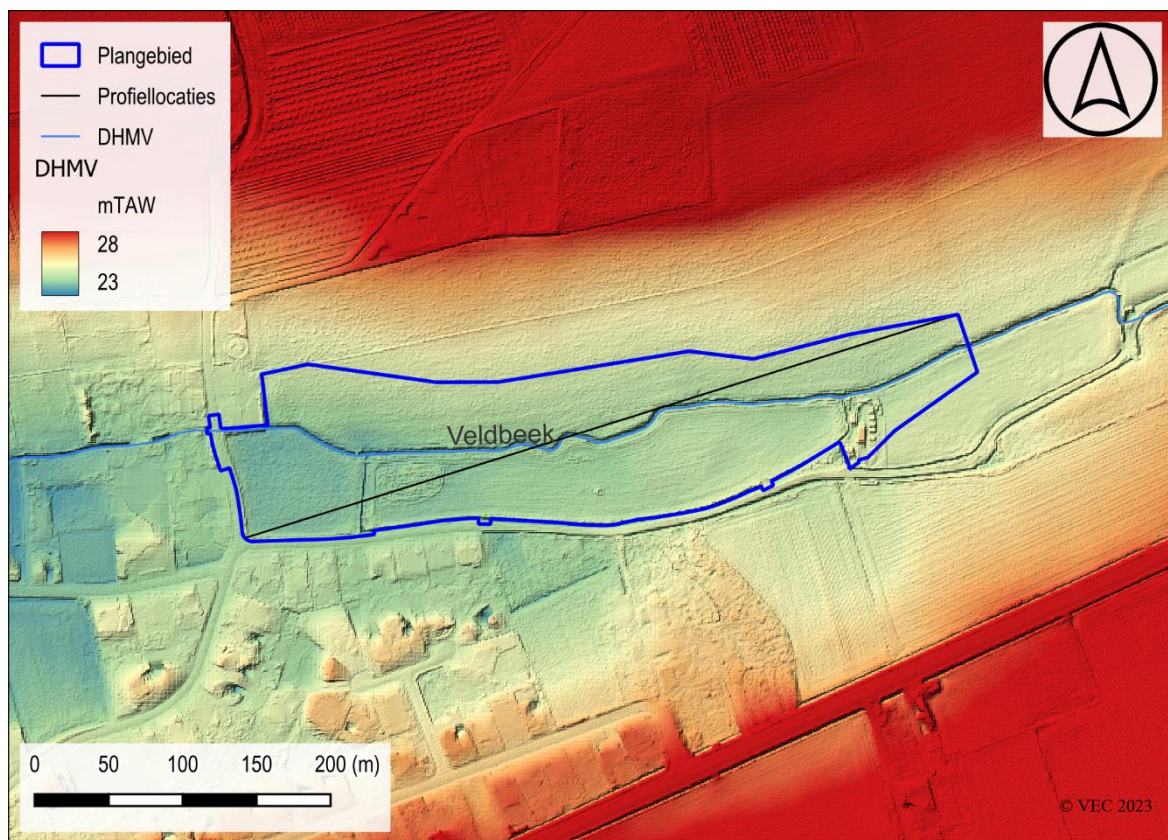
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

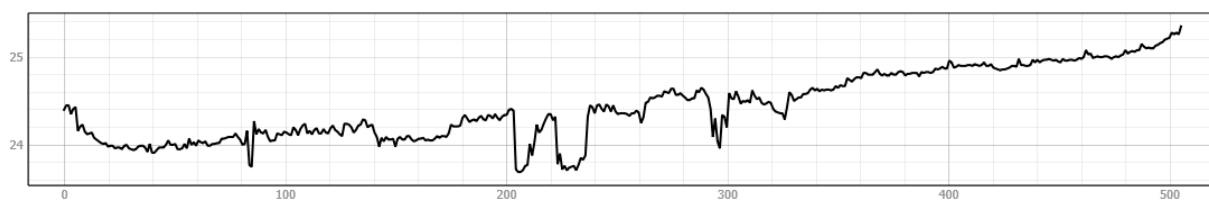
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 9: hoogteprofiel ZW-NO

Fysisch-geografische gegevens

Volgens de Tertiair geologische kaart is de Formatie van Diest binnen het plangebied aan te treffen. Deze formatie bestaat uit groen tot bruin heterogeen zand, glauconiet en micarrijke horizonten bevat. Ook meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en kleirijke horizonten komen voor. De Formatie, die gekenmerkt wordt door een schuine gelaagdheid, werd gevormd tijdens het Tortonien en Vroeg-Messinien (ongeveer 11 tot 7 miljoen jaar geleden, in het late Mioceen) en dagzoomt in de provincies Brabant, Antwerpen en Limburg. Ze werd gevormd tijdens de laatste grote transgressie van de zee vanuit het noorden, waarbij een groot deel van de landmassa van wat tegenwoordig België heet onder water viel.²

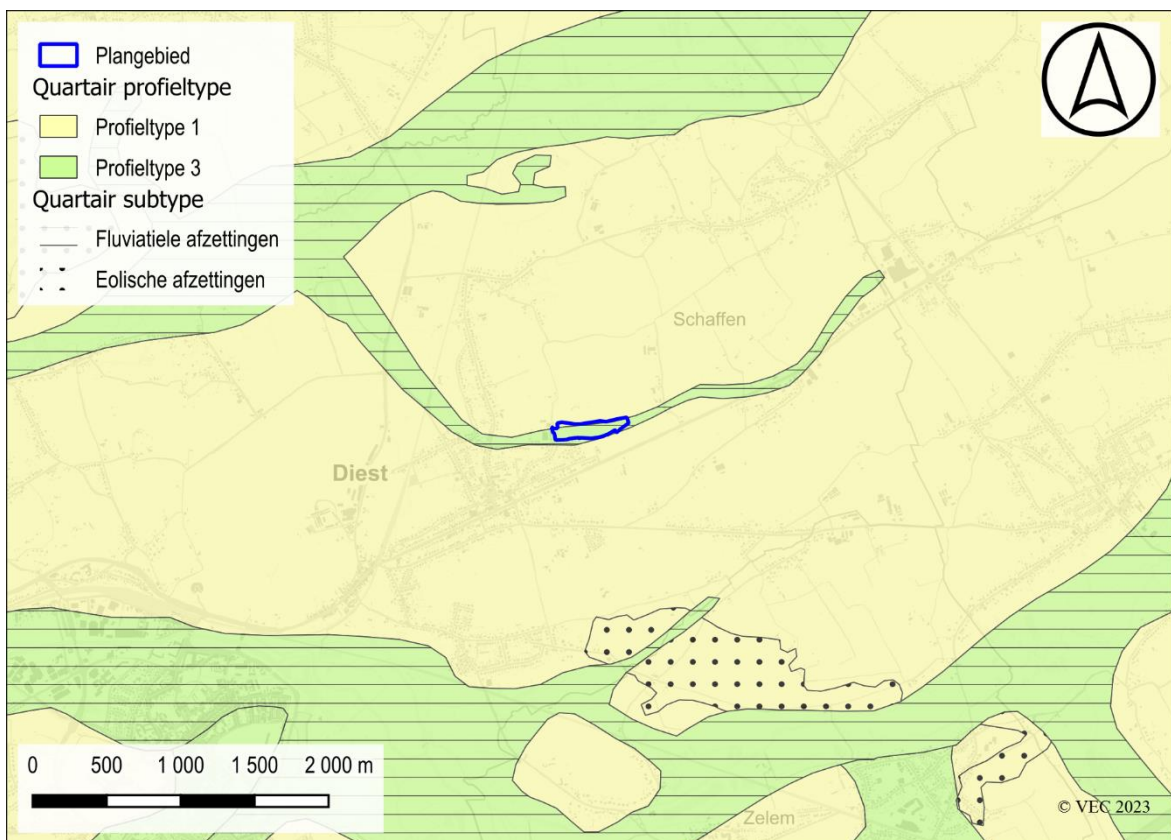
Bovenop de Tertiaire afzettingen liggen binnen het plangebied afzettingen die dateren uit het Quartair. Meer specifiek gaat dit om afzettingen die in te delen vallen bij Profieltype 3a. Dit profieltype bestaat uit een sequentie van fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) bovenop eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Het grootste deel van het plangebied beschikt over een matig droge tot matig natte lichte zandleembodem zonder profiel (PDp). In het noorden komen ook een vochtige lichte zandleembodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (PDf) en een matig droge lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Scf) voor.

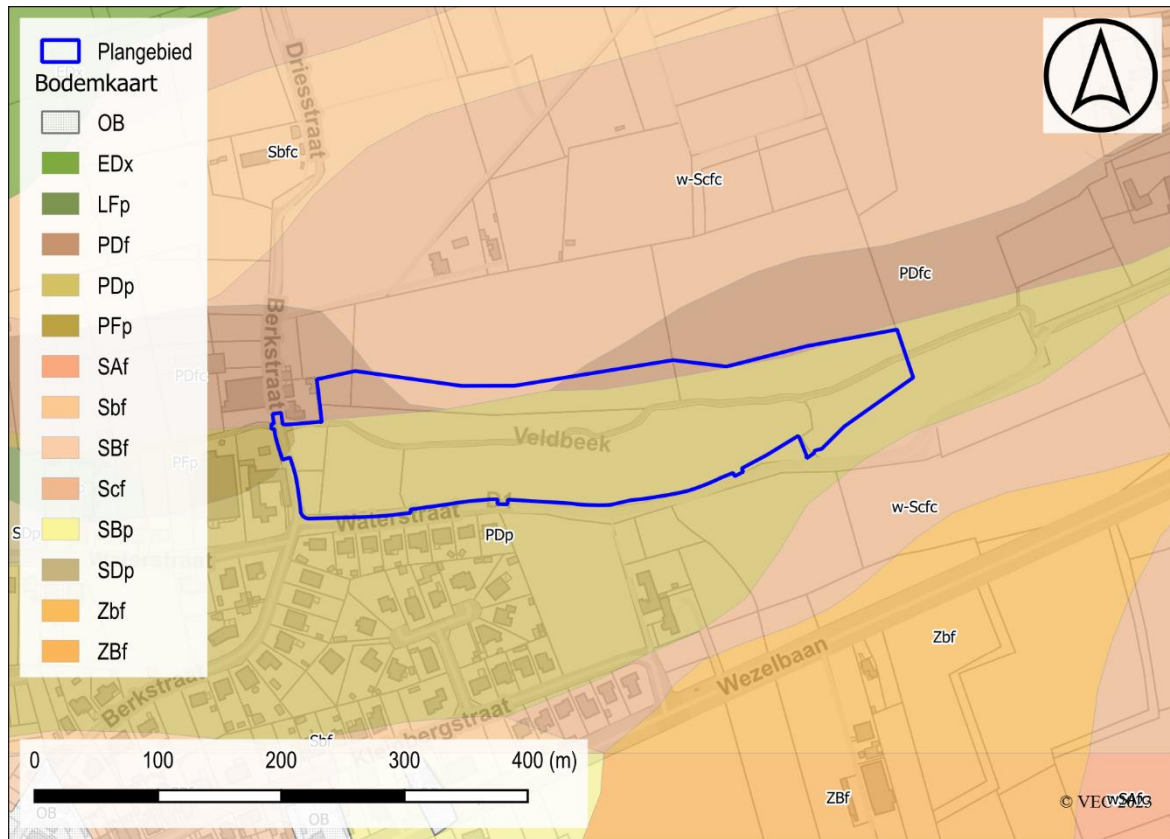
² Schiltz e.a. 1993; <https://ncs.naturalsciences.be/paleogene-neogene/23-diest-formation-di..>

Figuur: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

Historische situatie

Het plangebied bevindt zich te Schaffen, een deelgemeente ca. 3km ten noordoosten van de stadskern van Diest. De stad Diest ontwikkelde zich in de vroege middeleeuwen rond de Demer die Antwerpen met Leuven verbindt. In 1365 werd in een grote cirkel om de stad een omwalling opgetrokken met acht poorten en een dertigtal straten. In de 16de eeuw maakten de godsdienstoorlogen een einde aan de bloei van handel en lakennijverheid in de stad.³

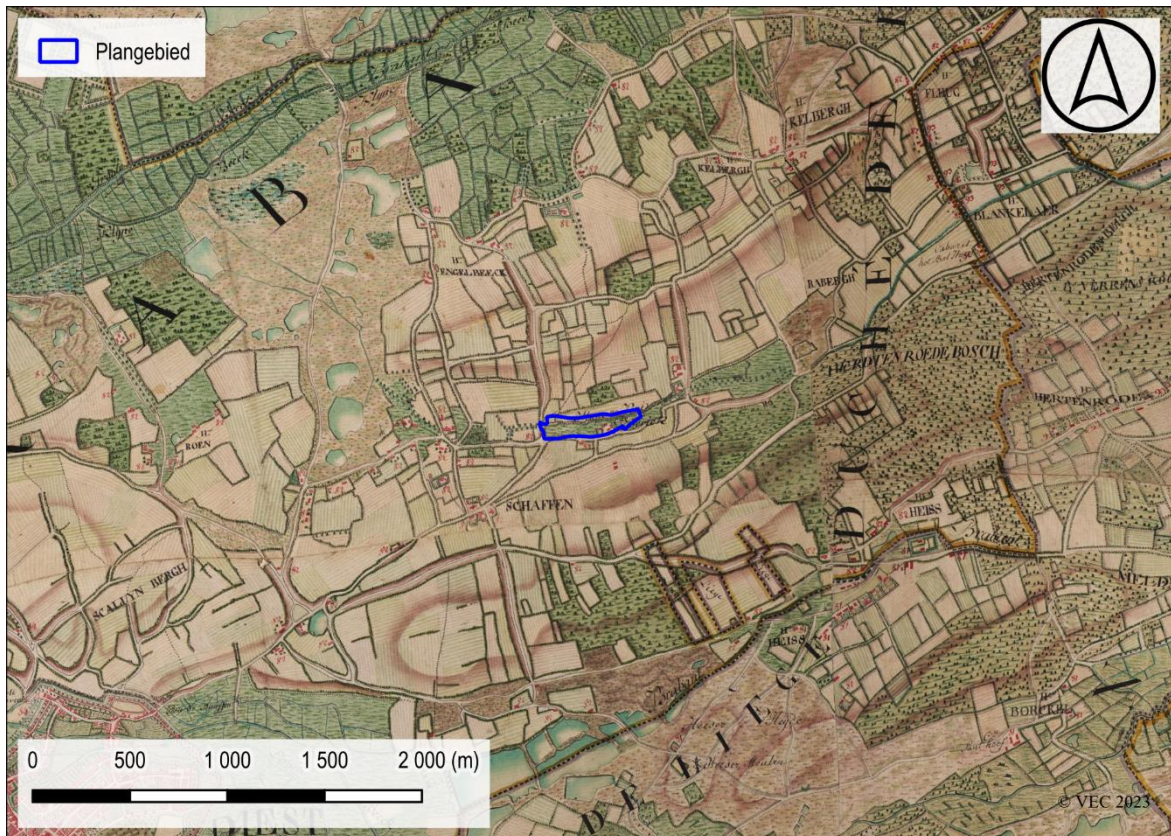
Van de geschiedenis van Schaffen is weinig gekend. Het maakte deel uit van de heerlijkheid Kaggevinne en sinds 1977 behoort het tot Diest. De kerk van Schaffen werd in verscheidene fasen gebouwd met het 15de-eeuwse Gotische koor als oudste kern. Tijdens WO I legden de Duitsers een vliegveld aan, dat nadien werd uitgebouwd tot militair opleidingscentrum voor valschermspringers.

Historische kaarten

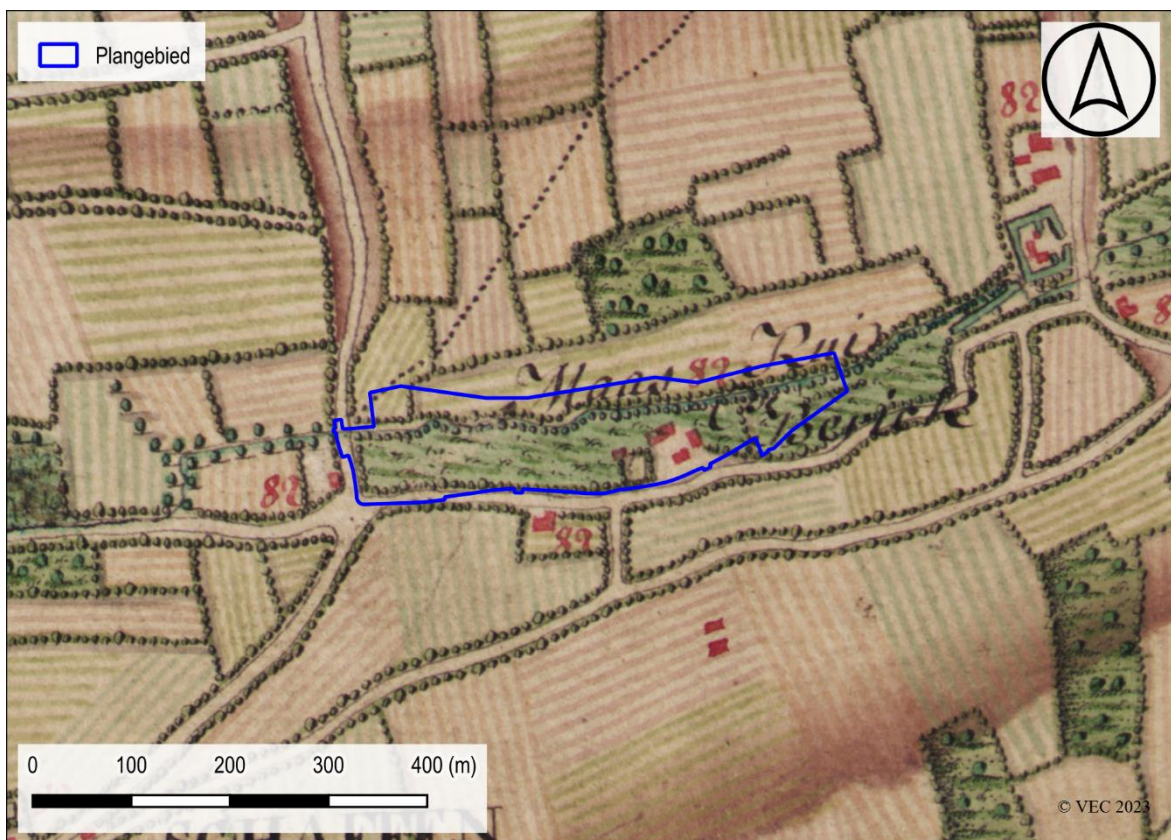
Uit de laatste eeuwen zijn voor grote delen van Vlaanderen kaartverzamelingen beschikbaar die in meer of mindere mate van detail een beeld geven van de historische ontwikkelingen in en rond het plangebied. Veel van deze verzamelingen zijn digitaal ontsloten en vormen als zodanig een archief van het Vlaamse landschap uit een periode waarin dit het meest aan menselijke invloeden onderhevig raakt. De oudste van deze kaarten dateert uit het midden van de 18de eeuw, de jongste betreffen satellietbeelden uit de laatste jaren. Aan de hand van deze kaarten zal de ontwikkeling van (de omgeving van) het plangebied in de Nieuwe en Nieuwste tijd geschetst worden.

Schaffen kent in de 18de-19de eeuw een overwegend agrarisch karakter met uitgestrekte akkers en weilanden. Bewoning is zeer schaars en beperkt tot enkele verspreide boerderijen langsheen wegtracés. Op de 18de-eeuwse Ferrariskaart wordt het plangebied aangeduid als een nat weiland rond de beek waarbij in het zuiden enkele woningen langsheen de weg zijn ingeplant. Deze woningen worden niet meer aangeduid op de 19de-eeuwse kaarten. Vermoedelijk bleek het toch te nat voor bewoning en werden er enkel nog akker- en weilanden op het plangebied ingericht. Na 1971 wordt de zone ten zuiden van het plangebied bebouwd, maar het plangebied zelf blijft tot op heden onbebouwd.

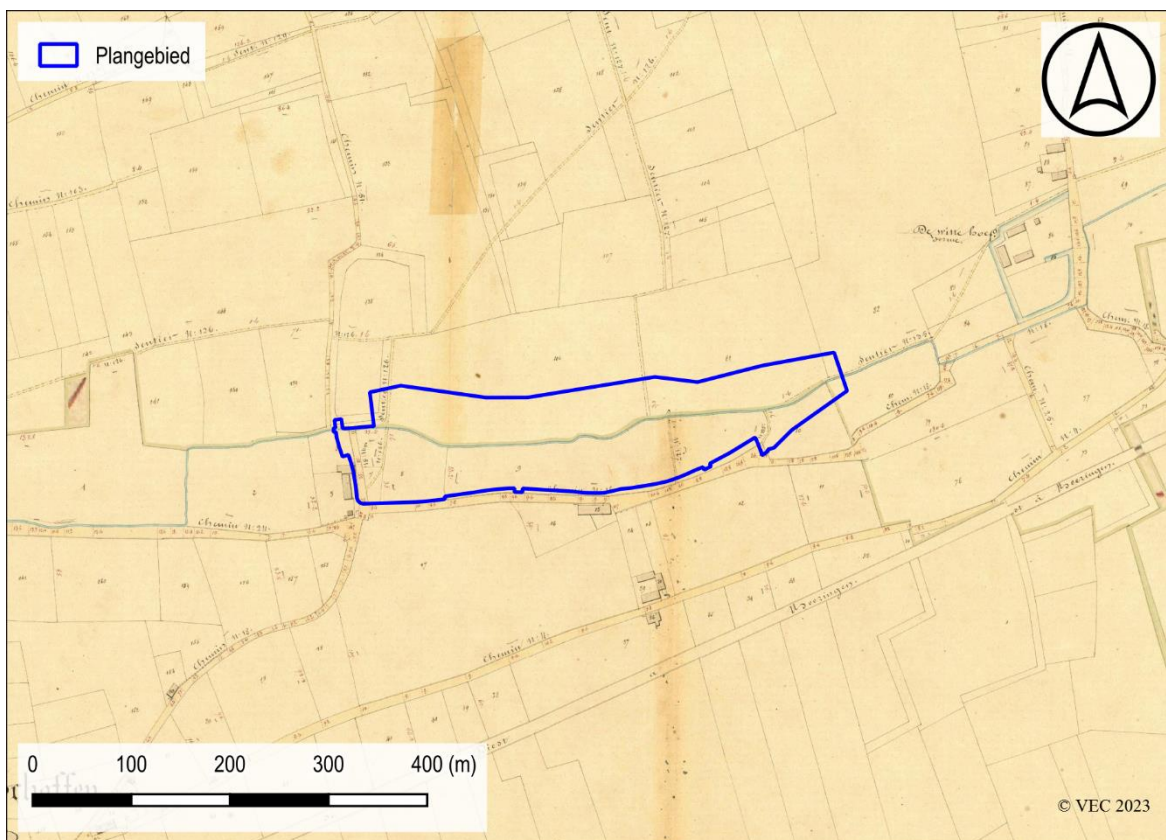
³ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: Diest [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13542> (geraadpleegd op 6 november 2023).

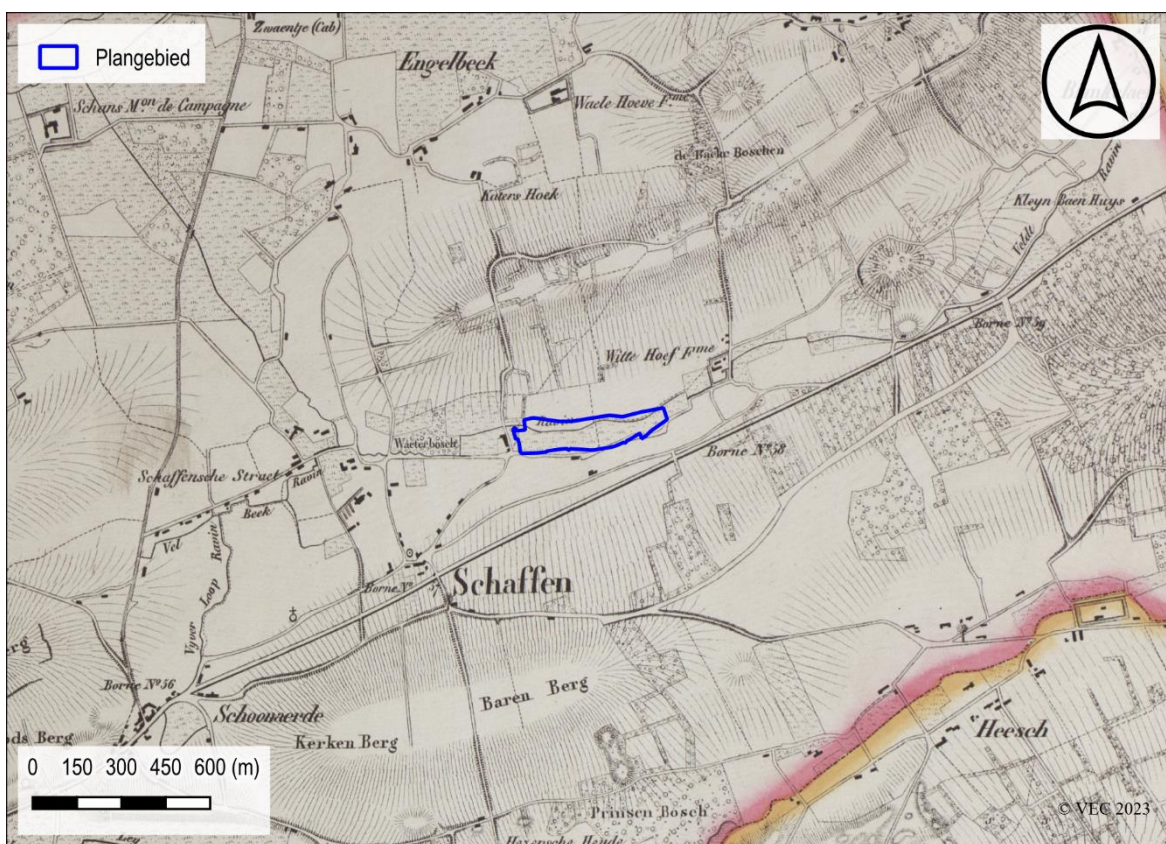
Figuur 12: Situering ruime omgeving projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

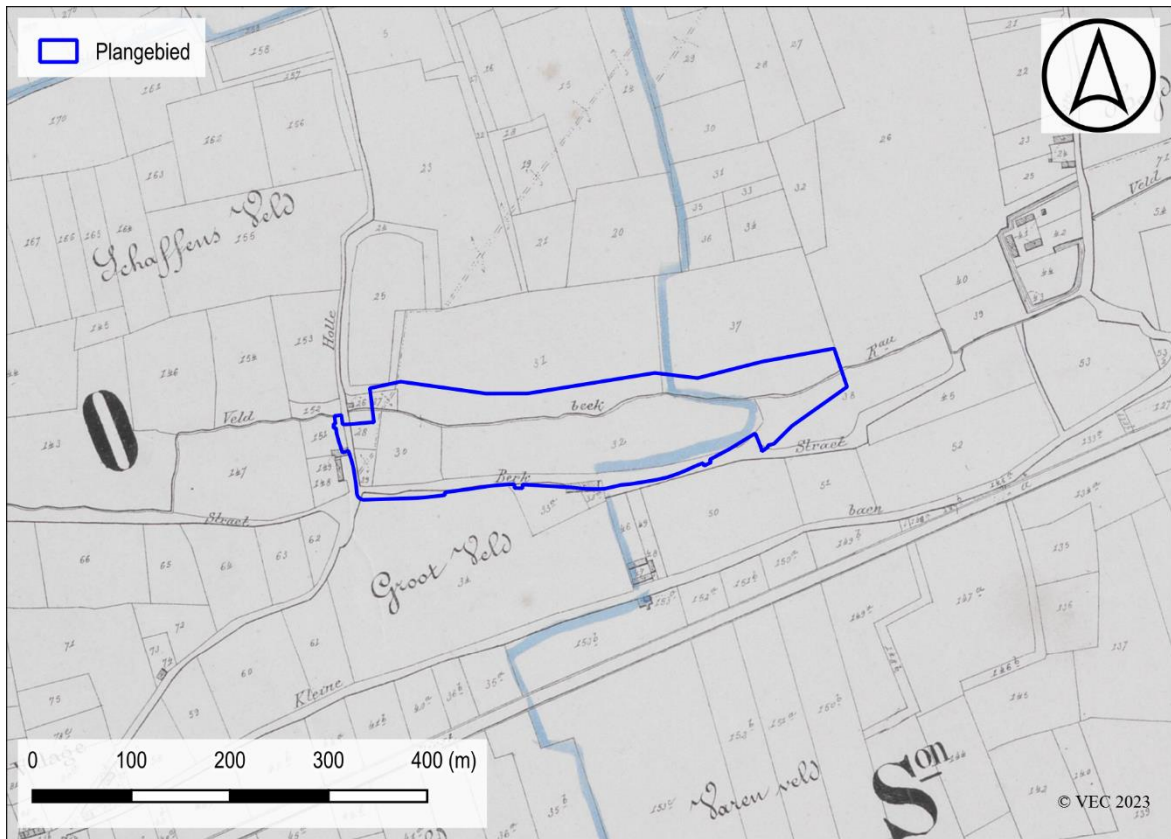
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

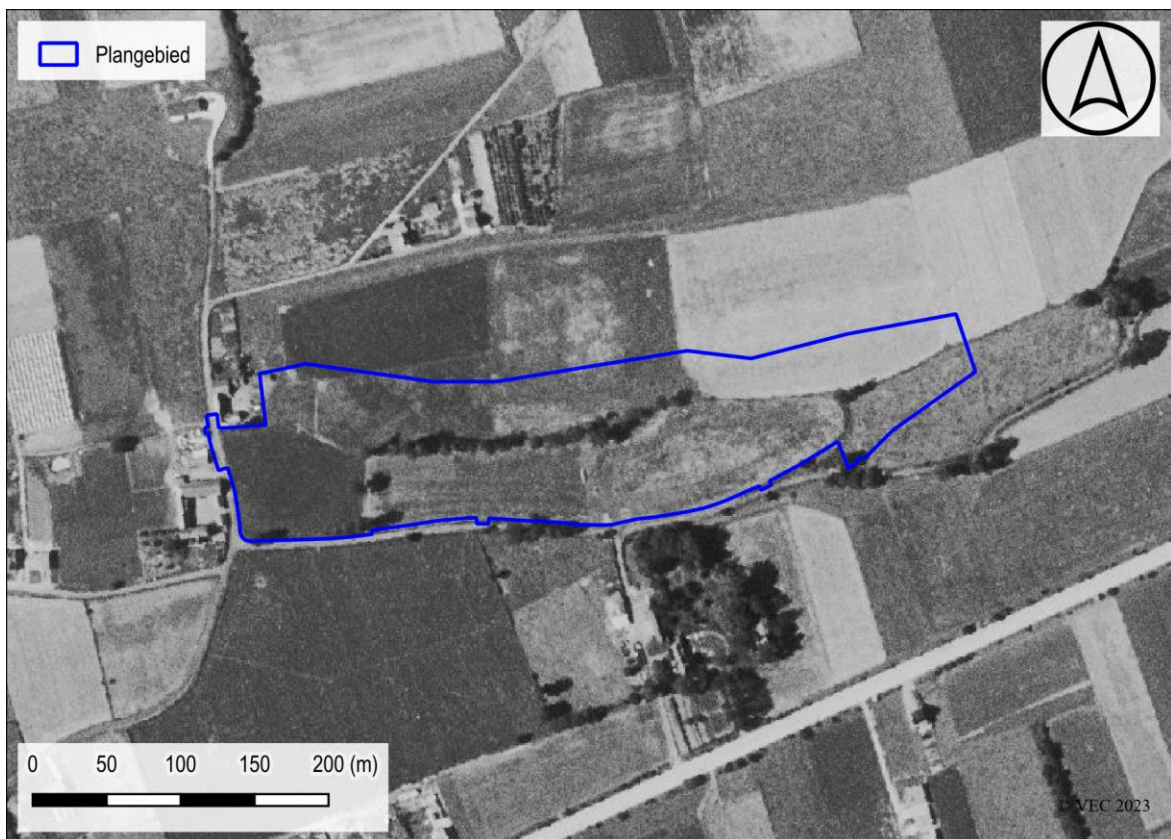
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

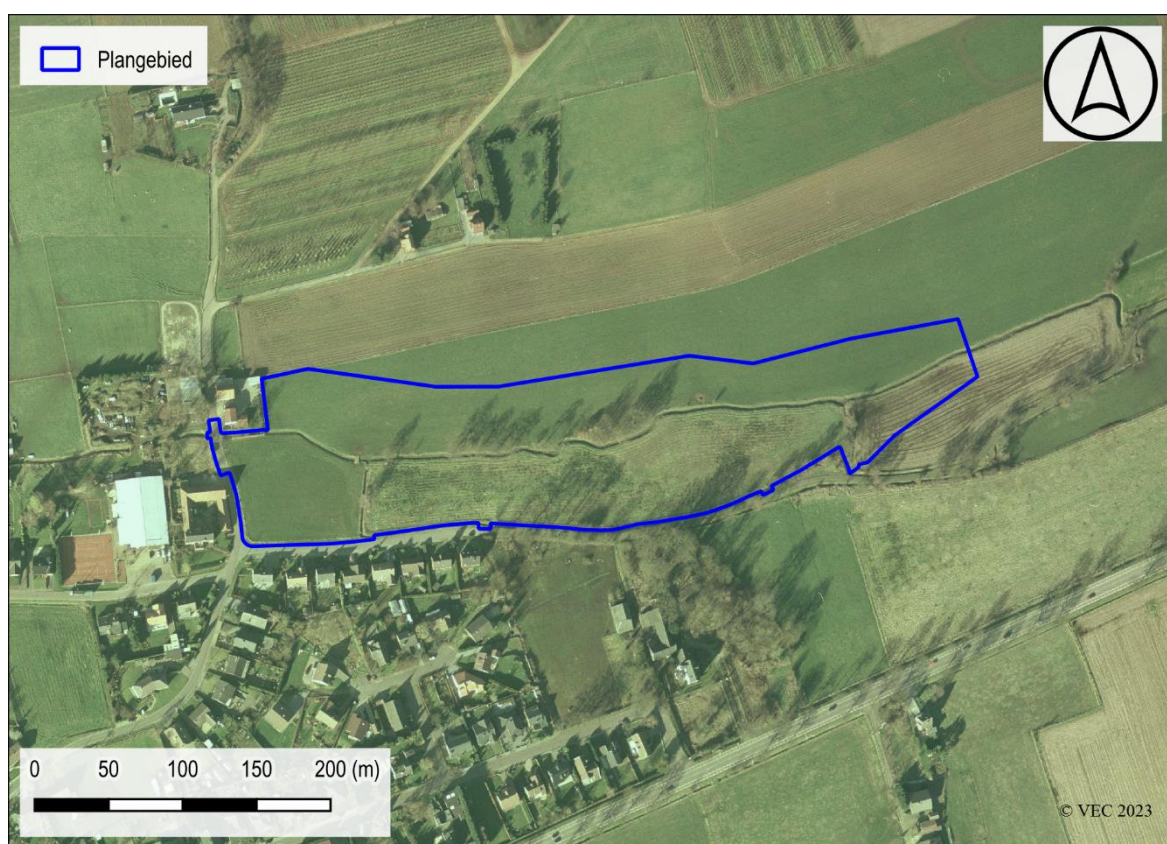
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

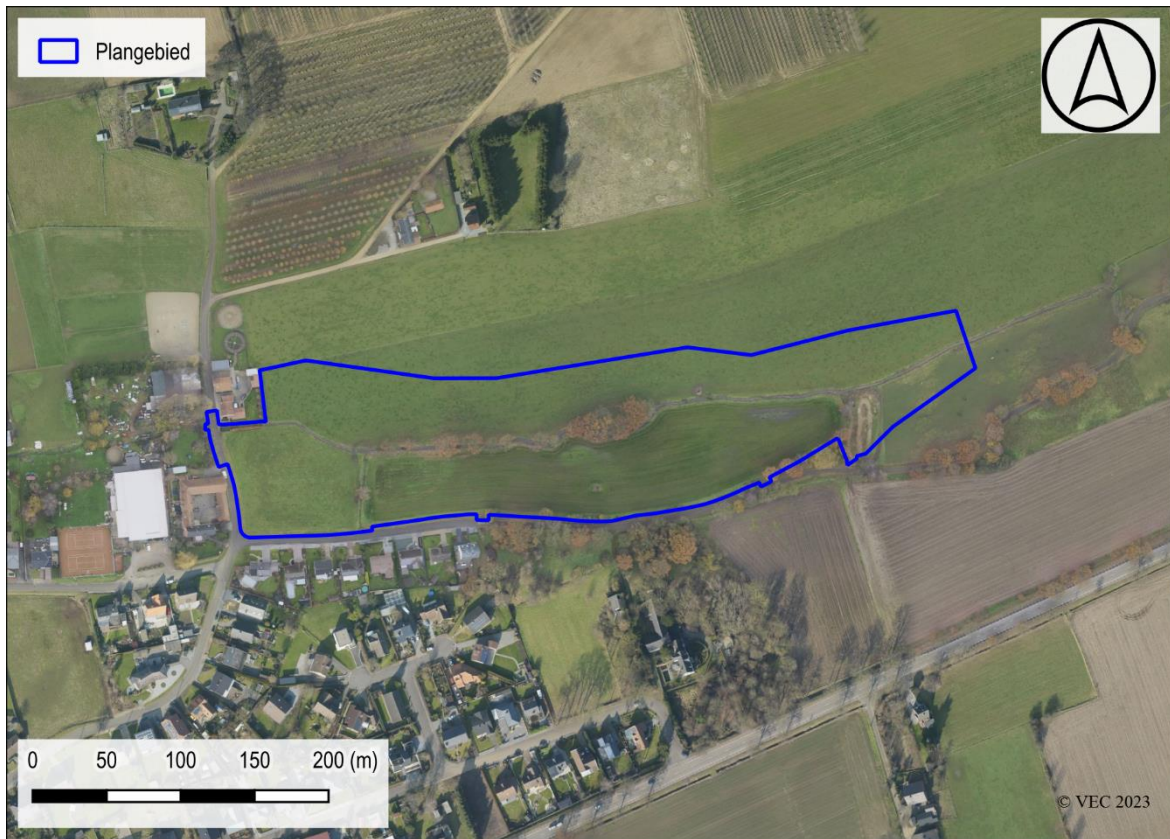
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

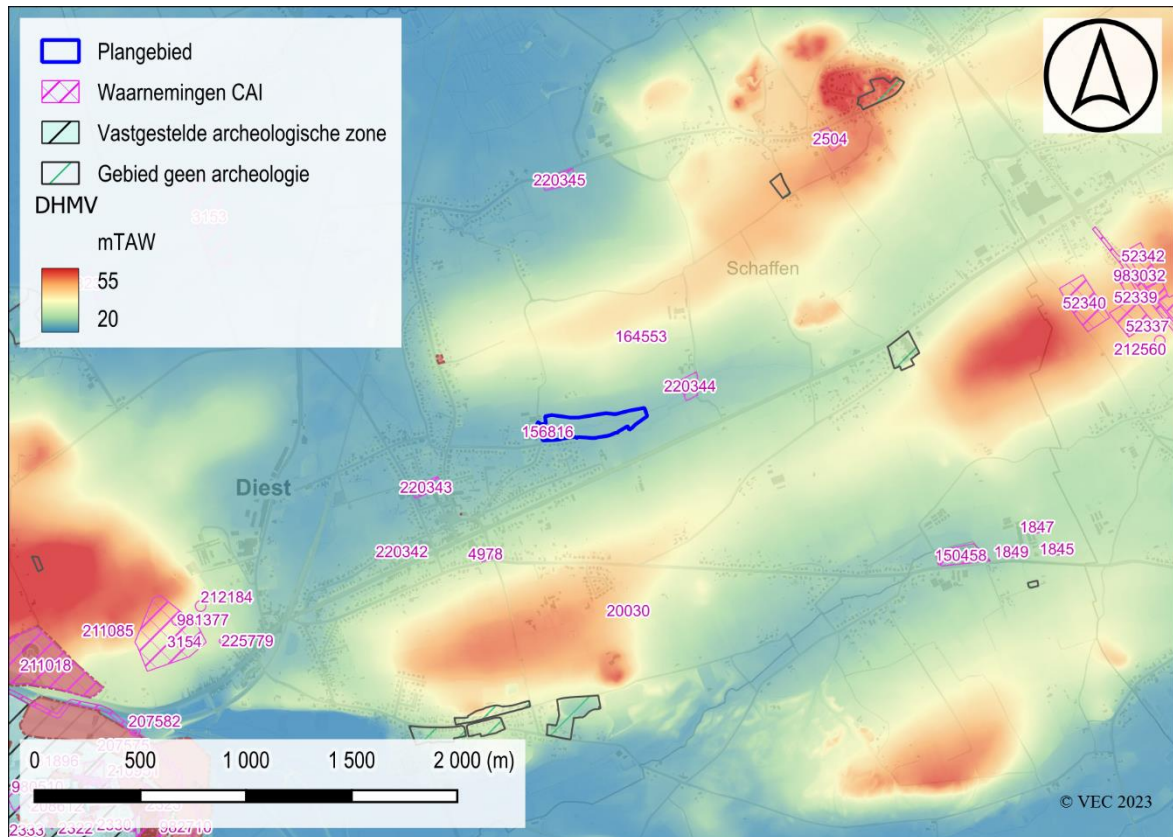

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2013-2015 (© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

CAI meldingen

Voor het onderzoeksgebied zijn in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed de volgende archeologische waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (Figuur 21):

Figuur 21: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

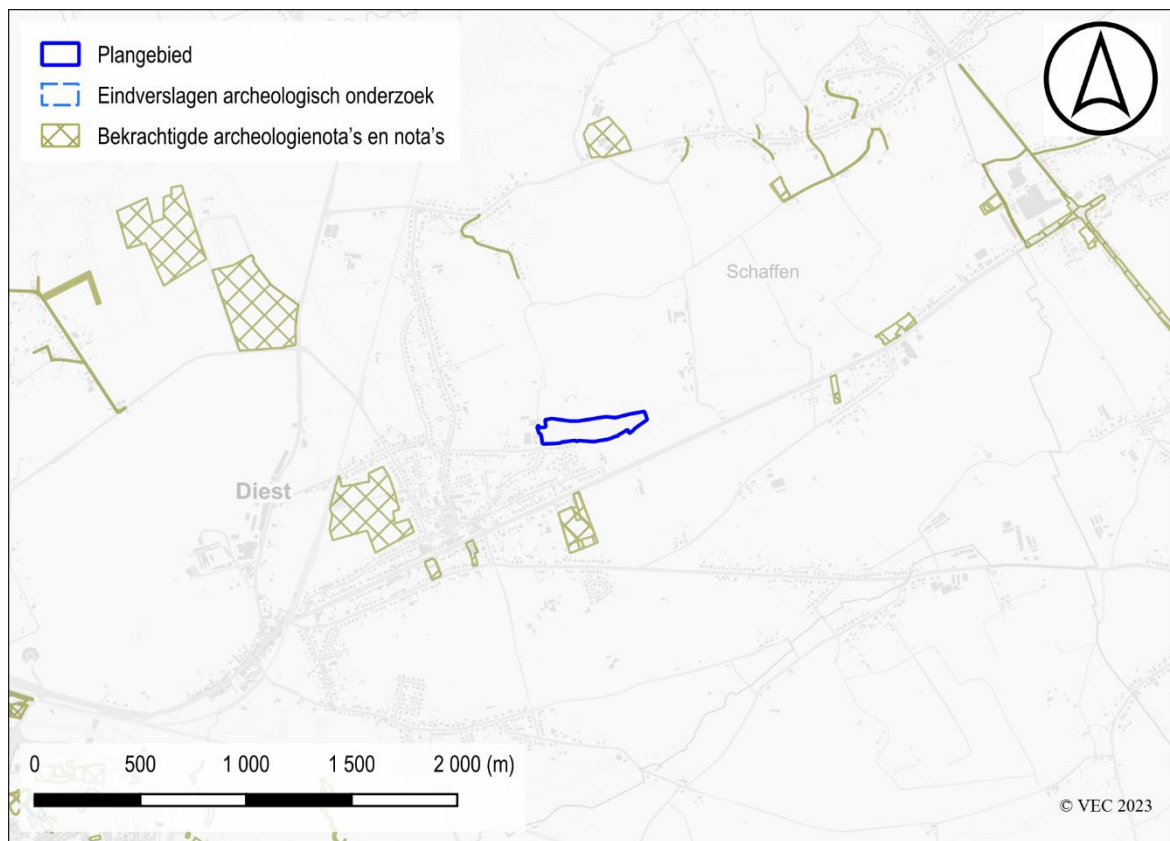
Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem is tot op heden zeer schaars in de ruime omgeving van het plangebied. De laatste jaren werden 3 proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd waarbij slechts enkele sporen uit de Nieuwe en Nieuwste tijd aan het licht kwamen. Vooral op de heuvelruggen rond het plangebied, maar ook in de lager gelegen tussenzones werden bij meerdere veldkarteringen lithische artefacten uit de steentijd ingezameld. Op de heuvel net ten noorden van de stad Diest zou in de 19de eeuw een grafveld met ca. 200 urnen uit de Bronstijd aangetroffen zijn.

CAI nummer	datering	omschrijving
1845	Steentijd	Veldkartering: schrabbers, klingfragmenten, afslagen, kernen
1847	Steentijd	Veldkartering: schrabbers, afslagen, verbrande silex
1849	Mesolithicum	Veldkartering: microkling, trapezium
2504	Neolithicum, Metaaltijden	Toevalsvondst (begin 20 ^{ste} eeuw): gepolijste bijl, urnen
3153	17 ^{de} eeuw	Schans
3154	Bronstijd	Toevalsvondst (midden 19 ^{de} eeuw): ca. 200 urnen
4978	Middeleeuwen	Kerk?
20030	Late middeleeuwen	Toevalsvondst (2007): munt
52147	Steentijd	Veldkartering (1983-1984): ca. 30 afslagen, schrabbers, klingen
52325	Steentijd	Veldkartering (2006): kling
52326	Steentijd, ijzertijd	Veldkartering (2006): lithisch materiaal, glazen armband
52335	Steentijd	Veldkartering (2006): lithisch materiaal
52337	Steentijd, ijzertijd	Veldkartering (2006): enkele afslagen, glazen armband
52339	Steentijd	Veldkartering (2006): enkele afslagen
52340	Steentijd	Veldkartering (2006): enkele afslagen
52342	Steentijd	Veldkartering (2006): enkele afslagen
150458	16 ^{de} -18 ^{de} eeuw	Hezerschans
156816	Late middeleeuwen	Metaaldetectie (2011): munt
164553	Neolithicum	Veldkartering (2013): mijnbouwkring, gepolijste bijl
207575	Late middeleeuwen	Stadsomwalling Diest
207582	Late middeleeuwen	Stadspoort: Zichemsepoort
210951	Onbepaald	Evaluerend terreinonderzoek (2012-2013): beschoeiing Demer, houten waterleiding
211018	19 ^{de} eeuw	Fort Leopold
211085	Bronstijd	Veldkartering: bronzen lanspunt
212184	Late middeleeuwen	Metaaldetectie (2016): munt
212560	16 ^{de} eeuw	Metaaldetectie (2017): munt
220342	18 ^{de} eeuw	Kapel
220343	18 ^{de} eeuw	Site met walgracht
220344	18 ^{de} eeuw	Site met walgracht
220345	18 ^{de} eeuw	Site met walgracht
224323	Nieuwe tijd	Proefsleuvenonderzoek Rodestraat (2018): (paal)kuilen, greppel
224425	Nieuwste tijd	Proefsleuvenonderzoek Schoenmakerstraat (2017): recente ophogingslagen
225779	Romeinse tijd	Metaaldetectie (2020): munt
981377	Nieuwste tijd	Metaaldetectie (2020): 21 musketkogels, 3 gespen, munt, ...
981896	/	Proefsleuvenonderzoek Schoenmakerstraat (2021): geen sporen of vondsten
983032	Onbepaald	Verkennd booronderzoek Meldertsebaan (2021): aardewerk

Archeologienota's en nota's

Er werden recent 26 archeologienota's en 7 nota's ingediend in de omgeving van het plangebied. Bij 8 archeologienota's werd meteen na het bureauonderzoek een vrijgave geadviseerd op basis van de aard van de werken en/of een reeds verstoorde bodem. Voor 18 archeologienota's werd verder vooronderzoek in uitgesteld traject geadviseerd.

Bij 7 projecten werd dit verder vooronderzoek al uitgevoerd en in een nota gerapporteerd. In 2 gevallen ging dit over een proefsleuvenonderzoek dat ook in de CAI werd vermeld. Een vrijgave werd geadviseerd bij 2 nota's waarin een landschappelijk bodemonderzoek beschreven werd. Hetzelfde advies volgde voor 2 nota's waar er weinig tot geen sporen werden aangetroffen in de proefsleuven. Voor een proefputtenonderzoek in de stadskern van Diest werd wel een verdere opgraving geadviseerd.

Figuur 22: Situering projectgebied op het GRB-basisbestand met aanduiding van de (archeologie)nota's (©Geopunt).

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

1.3.1 Interpretatie en datering

De opdrachtgever plant de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Veldbeek stroomopwaarts van de Berkstraat. Voor de aanleg van de dijk rond het GOG wordt voorafgaand aan de ophoging de teelaarde afgegraven. Het maaiveld wordt binnen het GOG niet gewijzigd. De Veldbeek zal deels heraangelegd worden om een hermeandering te bekomen. De geplande uitgravingen voor de hermeandering van de Veldbeek zijn ca. 1m diep. Aan de buitenzijde van de dijk wordt een nieuwe gracht van max. 1m breed aangelegd tot 0,8m diep. Onder de Berkstraat wordt een nieuwe inkokering geplaatst waarvoor over een lengte van 38m de wegenis opgebroken en vernieuwd wordt.

Het plangebied zelf ligt in een laaggelegen zone tussen twee heuvelruggen in, meer specifiek maakt het plangebied deel uit van de nog lager gelegen vallei van de Veldbeek. Volgens de Tertiair geologische kaart is de Formatie van Diest binnen het plangebied aan te treffen. De Quartaire sequentie bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen bovenop eolische afzettingen uit het Weichseliaan en fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan. Het grootste deel van het plangebied beschikt over een matig droge tot matig natte lichte zandleembodem zonder profiel.

Schaffen (deelgemeente Diest) kent in de 18de-19de eeuw een overwegend agrarisch karakter met uitgestrekte akkers en weilanden. Bewoning is zeer schaars en beperkt tot enkele verspreide boerderijen langsheen wegtracés. Op de 18de-eeuwse Ferrariskaart wordt het plangebied aangeduid als een nat weiland rond de beek waarbij in het zuiden enkele woningen langsheen de weg zijn ingeplant. Deze woningen worden niet meer aangeduid op de 19de-eeuwse kaarten. Na 1971 wordt de zone ten zuiden van het plangebied bebouwd, maar het plangebied zelf blijft tot op heden onbebouwd.

Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem is tot op heden zeer schaars in de ruime omgeving van het plangebied. De laatste jaren werden 5 proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd waarbij slechts enkele sporen uit de Nieuwe en Nieuwste tijd aan het licht kwamen. Vooral op de heuvelruggen rond het plangebied, maar ook in de lager gelegen tussenzones werden bij meerdere veldkarteringen lithische artefacten uit de steentijd ingezameld. Op de heuvel net ten noorden van de stad Diest zou in de 19de eeuw een grafveld met ca. 200 urnen uit de Bronstijd aangetroffen zijn.

1.3.2 Verwachting en conclusies

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*

Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem is tot op heden zeer schaars in de ruime omgeving van het plangebied. Bij het weinige onderzoek dat werd uitgevoerd kwamen voorlopig enkel sporen uit de Nieuwe en Nieuwste tijd aan het licht.

Het plangebied ligt in een laaggelegen beekvallei tussen twee heuvelruggen in. Op basis van deze landschappelijke ligging en talrijke vondsten bij veldkarteringen kan voor het plangebied een archeologisch potentieel op het aantreffen van prehistorische artefactenconcentraties worden vooropgesteld.

De ligging in een natte beekvallei is niet ideaal voor de inplanting van permanente bewoning of begraving. Er is dan ook minder potentieel op het aantreffen van sporensites vanaf het Neolithicum. Wel kunnen resten of sporen van specifieke water gerelateerde activiteiten worden verwacht.

- *Worden mogelijk archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*

De geplande werken hebben over het algemeen geen of nauwelijks impact op de bodem. Voor de aanleg van het GOG en de erfdienstbaarheden wordt het maaiveld niet gewijzigd en zullen dus geen afgravingen plaatsvinden. De aanleg van de nieuwe inkookring en beperkte riolering onder de en de opbraak en herstel van de wegenis vinden volledig plaats binnen het bestaande gabarit in een reeds verstoorde bodem. Voor deze werken kan aldus een vrijgave geadviseerd worden.

In het kader van de meandering van de Veldbeek vinden enkele uitgravingen (max. 1m diep) plaats. Deze werken kunnen wel degelijk een bedreiging vormen voor het archeologisch bodemarchief. Het gaat echter over 7 verspreide meanders van 2,5m breed en max. 30m lang. Door de beperkte oppervlakte en omvang van de meanders is het kennispotentieel bij verder onderzoek verwaarloosbaar, waarvoor voor deze ingreep geen verder onderzoek wordt voorzien.

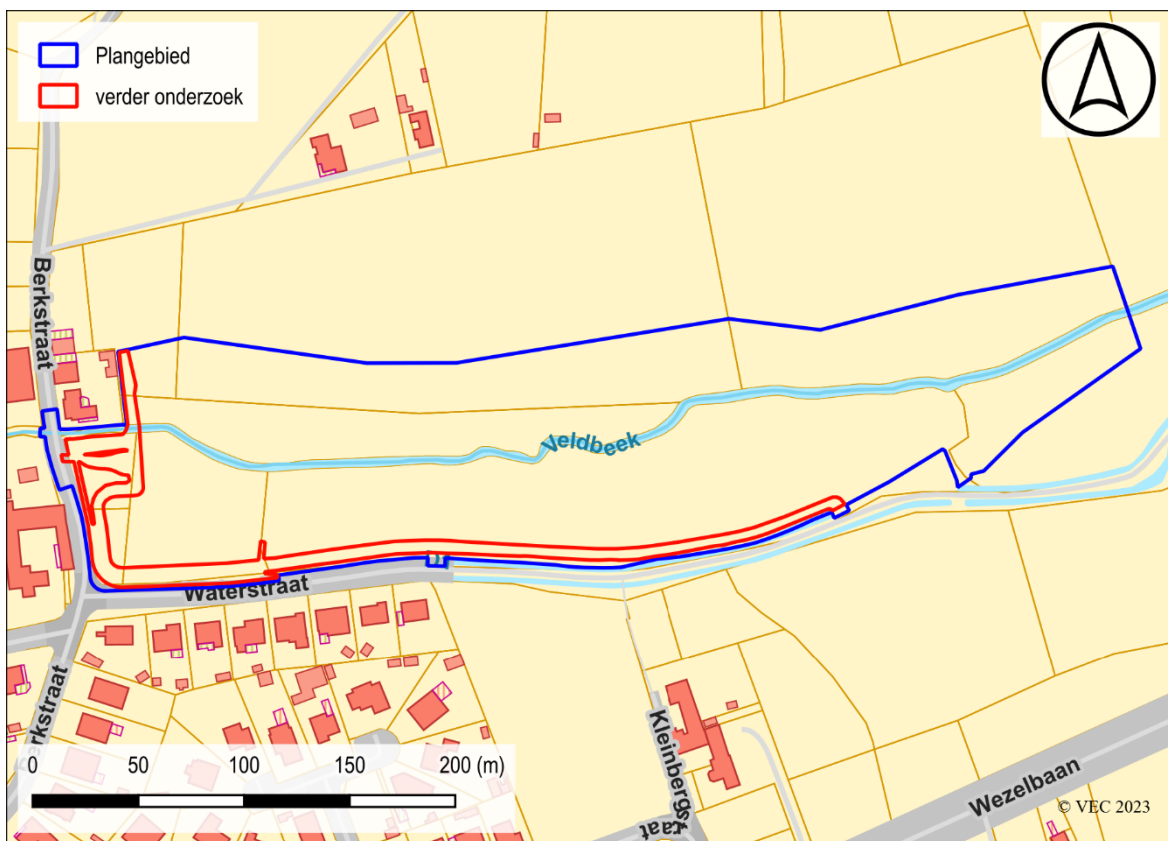
Voorafgaand aan de aanleg van de dijk rond het GOG zal de teelaarde in deze zone afgegraven worden. Bovendien wordt aan de buitenzijde van de dijk een gracht van ca. 1m breed en 0,8m diep voorzien. Kortbij de inkookring worden uitgravingen gepland voor de uitstroomzone. Een zone van ca. 3450m² kan zo afgebakend worden waar afgravingen tussen 30 en 80cm diep zullen plaatsvinden. Deze werken kunnen wel degelijk een bedreiging vormen voor het archeologisch bodemarchief. Verder onderzoek kan hier wel leiden tot nuttig kennispotentieel en wordt geadviseerd.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

De geplande werken kunnen een impact hebben op het kennispotentieel van eventuele archeologische waarden binnen het plangebied. De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft, zijn echter nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig binnen de zone waar de dijk, gracht en uitstroomzone wordt gepland.

De eerstvolgende stap in het vervolgonderzoek is landschappelijk booronderzoek. Met een landschappelijk bodemonderzoek kan meer inzicht verkregen worden in de bodemopbouw en de ontwikkeling van het hoogteprofiel van het plangebied. Ook kan de intactheid van de bodem beter bepaald worden. Hiermee kan getoetst worden of de verwachting op artefactensites uit de Steentijd gehandhaafd kan blijven. Bij handhaving van de verwachting op vondstensites uit de Steentijden dient het landschappelijk booronderzoek opgevolgd te worden door verkennend/waarderend archeologisch booronderzoek (met proefputten).

Omwille van het lage potentieel op het aantreffen van sporensites vanaf het Neolithicum in de natte beekvallei en de beperkte breedte van de onderzoekszone, dient geen verder vooronderzoek naar sporensites plaats te vinden.

Figuur 23: Aanduiding van het onderzoeksgebied voor verder vooronderzoek in de vorm van landschappelijk bodemonderzoek.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering ruime omgeving projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: inrichtingsplan GOG Schaffen (©Opdrachtgever	8
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).9	
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 9: hoogteprofiel ZW-NO.....	11
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	14
Figuur 12: Situering ruime omgeving projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	16
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	16
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	17
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	17
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt).....	18
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt).....	18
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt).....	19
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt).....	19
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2013-2015 (© geopunt).....	20
Figuur 21: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	21
Figuur 22: Situering projectgebied op het GRB-basisbestand met aanduiding van de (archeologie)nota's (©Geopunt).	23
Figuur 23: Aanduiding van het onderzoeksgebied voor verder vooronderzoek in de vorm van landschappelijk bodemonderzoek.	26

CHRONOLOGISCH KADER

